

Zoonoosien aiheuttamat yhteiskuntataloudelliset kustannukset

Terhi Latvala ja Jukka Kola
*Helsingin yliopisto, taloustieteen laitos,
PL 27, 00014 HELSINGIN YLIOPISTO
terhi.latvala@helsinki.fi
jukka.kola@helsinki.fi*

Viimeaikaiset elintarvikekriisit kuten ns. hullun lehmän tauti sekä antibiooteille vastustuskykyisten salmonellakantojen esiintyminen Euroopassa ovat aiheuttaneet miljardien markkojen tappioita elintarvikemarkkinoilla. Elintarvikekohujen synnyttämässä jälkimainingeissa syntyy keskustelua siitä, miten paljon julkisia varoja tulisi kohdentaa toisaalta elintarvikkeiden tiukempaan valvontaan sekä toisaalta mahdollisten kriisien ennaltaehkäisyyn. Tästä seuraa päätöksentekijöille taloudellinen ongelma: mihin vaiheeseen elintarvikeketjua tulisi julkisia varoja kohdentaa? Julkisen hallinnon tavoitteena pidettäneen sopivaa ja riittävää sääntelyä. Sopiva ja riittävä tässä yhteydessä voidaan määritellä taloudellisin termein: tavoiteltu taso saavutetaan pienimmillä mahdollisilla kustannuksilla, ja samalla pyrkien mahdollisimman suureen yhteiskunnalliseen nettohyötyyn.

Tutkimuksen keskeisimpinä ongelmia on mitata ja arvottaa terveyden säilyttämiseksi sekä sairauden ehkäisemiseksi tarkoitettujen vaihtoehdoisen toimenpiteiden kustannus- ja terveysvaikutuksia. Riskien yhteismitallisuuteen ja vertailtavuuteen päästään taloudellisella kustannusvaikutus –analyysillä. Lisäksi mielenkiinto kohdistuu ihmisten terveyden ohella myös vaikutusten tehokkuuteen ja sekä vaikutusten jakautumiseen koko elintarvikeketjussa. Perinteisesti sairauskustannusmenetelmässä on laskettu vain yksilöille aiheutuvia kustannuksia. Tässä tutkimuksessa pyritään kuitenkin laajentamaan kustannusten kohdistumista elintarvikeketjun eri toimijoille ja julkiselle sektorille. Kustannukset on jaoteltu julkiselle, yksilöille, teollisuudelle, vähittäiskaupan sekä alkutuotannon sektoreille.

Tutkimuksen tavoitteena on selvittää

- eläinperäisten elintarvikkeiden välityksellä leviävien eri sairauksien kokonaistaloudellisia hyvinvointivaikutuksia
- selvittää eri eläinperäisten elintarvikkeiden aiheuttamien kustannusten kohdentumista elintarvikeketjun eri osapuolille (tuottajat, jalostava teollisuus, kuluttaja, veronmaksajat)
- arvioida näitä taloudellisia tappioita eri riskitasoilla
- sekä tehdä arvio kustannustehokkaimmista politiikkavaihtoehdoista elintarvikeketjun eri vaiheissa

Elintarvikkeiden turvallisuudessa kuluttajia huolestuttaa eniten eläinperäisten elintarvikkeiden turvallisuus. Eläinperäisten elintarvikkeiden välityksellä leviävistä sairauksista merkittävimmät aiheuttajat ovat mm. salmonellojen, echerichia colin, yersinian ja campylobakteerien aiheuttamat sairaudet. Tutkimuksen tuottamia kustannusestimaatteja voidaan käyttää arvioitaessa eri zoonoosien taloudellisia vaikutuksia ja sitä miten julkisia varoja tulisi kohdentaa näiden zoonoosien ennaltaehkäisemiseksi ja vähentämiseksi. Lisäksi tutkimustulokset tulevat antamaan viitteitä eri politiikkavaihtoehtojen kustannushyötyvaikutuksista.

Tutkimus kuuluu Maa- ja metsätalousministeriön rahoittamaan tutkimukseen “Eläinperäisten elintarvikkeiden välityksellä leviävien sairauksien aiheuttamat yhteiskuntataloudelliset kustannukset” vuosille 2001-2003.